UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

2 Inscia cui nupsit, dimittat libera servum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62953

Visual Library

ignoraret Lia eſſet ſibi ſuppoſita, non fuit conjugium inter eos, ſi error perſonæ conſenſum excludit; quia ut dictum eſt, non in eam conſenſerat, ſed in Rachel. His ita reſpondetur. Conſenſus alius eſt præcedens, alius ſubſequens. Præcedit conſenſus, quando ante carnalem copulam in individuam vitæ conſuetudinem uterque conſentit: ſubſequitur, quando poſt concubinalem, ſive fornicarium coitum conſentiunt in idem. Iacob ergo & Liam non fecit conjuges præcedens conſenſus, ſed ſubſequens: nec tamen ex primo concubitu fornicatio judicantur, cum ille maritali affectu eam cognoverit, & illa uxorio affectu ſibi debitum perſolverit, putans lege primogenituræ & paternis imperiis ſe ſibi jure copulatam. Quòd a autem error perſonæ nonnullos excuſet, auctoritate illa probatur, qua ſoror uxoris, utroque inſcio, ſorore videlicet & marito, in lectum eius irrepſiſſe, & à viro ſuæ ſororis cognita perhibetur: quæ cùm ſine ſpe conjugii perpetuò manere cenſeatur, ille tamen, qui cognovit eam per ignorantiam, excuſatur. Aliter etiam hoc probatur. Diabolus b nonnunquam ſe in Angelum lucis transformat, nec eſt periculoſus error, ſi tunc creditur eſſe bonus, cùm ſe bonum ſimulat. Si ergo tunc ab aliquo ſimplici quæreret, an ſuæ beatitudinis vellet eſſe particeps, & ille reſponderet, ſe in ejus conſortium velle tranſire, numquid dicendus eſt conſenſiſſe in conſortium diabolicæ damnationis, an non potius in participationem æternæ claritatis? Item, ſi quis hæreticorum, nomine Auguſtini, vel Ambroſii, vel Hieronymi, alicui catholicorum ſeipſum offerret, atque ad ſuæ fidei eum imitationem provocaret, ſi ille præberet aſſenſum, in cujus fidei ſententiam diceretur conſenſiſſe c, non in hæreticorum ſectam, ſed in integritatem catholicæ fidei, quam ille hæreticus ſe mentiebatur habere. Quia ergo hæc perſona decepta errore, non in hunc, ſed in eum, quem iſte ſe mentiebatur eſſe, conſenſit; patet, quòd ejus conjunx non fuerit. ¶ Error fortunæ & qualitatis non excludit conſenſum: veluti ſi quis conſentiret in prælaturam alicujus eccleſiæ, quam putaret eſſe divitem, & illa eſſet minus copioſa: quamvis hic deciperetur errore fortunæ, non tamen poſſet renunciare prælaturæ acceptæ. Similiter, qui nubit pauperi, putans illum eſſe divitem, non poteſt renunciare priori conditioni, quamvis erraverit. Error qualitatis non excludit ſimiliter conſenſum: utpote ſi quis emerit agrum vel vineam, quam putabat eſſe uberrimam, quamvis iſte erraret in qualitate rerum, rem minus fertilem emendo, non poteſt tamen venditionem reſcindere. Similiter, qui ducit in uxorem meretricem, vel corruptam, quam putat eſſe caſtam, vel virginem, non poteſt eam dimittere, & aliam ducere.

QVÆSTIO II.

1 ps. SEcunda quæſtio propoſita eſt de conditione, an liceat mulieri dimittere eum, quem putabat liberum, ſi poſtea illum invenerit ſervum. Quòd verò mulieri non liceat à ſervo diſcedere, multis rationibus videtur poſſe probari. In d Chriſto enim Ieſu nec eſt Iudæus, nec Græcus, nec ſervus, neque liber: ergo nec in conjugio Chriſtianorum. Eadem enim lege in fide Chriſti uterque regitur. Indifferenter enim ab e Apoſtolo dicitur omnibus: [Quæ vult nubere, nubat in Domino.] Et iterum: [mulier nubat cui vult; tantum in Domino.] Non præcipitur, ut ingenua nubat ingenuo, ancilla ſervo; ſed qualibet earum, cui vult, nubat, dummodo in Domino.

C. I. ¶ *Licet ſervo matrimonia contrahere.*
Item Iulius Papa, *cap.4.*

OMnibus f nobis unus eſt pater in cœlis, & unusquiſque dives & pauper, liber & ſervus, æqualiter pro ſe, & pro animabus eorum rationem reddituri g ſunt. Quapropter omnes, cujuſcunque conditionis ſint, unam legem (quantum ad Deum,) habere non dubitamus. Si autem omnes 1 unam legem habent, ergo ſicut ingenuus dimitti non poteſt, ſic nec ſervus ſemel conjugio copulatus ulteriùs dimitti poterit.

¶ *Caput hoc apud Burchardum & Ivonem ſequitur poſt ultima verba capitis, ſi quis ancillam. infrà eadem.*

1 ¶ Si autem omnes] *Hæc uſque ad finem habentur quidem in Pannormia, ſed non apud Burchardum & Ivonem, videnturque ipſius collectoris.*

C. II. ¶ *Ancillam in matrimonio ſuſceptam viro dimittere non licet.*
Item Zacharias Papa *a.*

SI *b* quis liber ancillam in matrimonium acceperit, non habet licentiam dimittere eam (ſi conſenſu amborum conjuncti ſunt,) excepta 1 cauſa fornicationis: ſed una lex deinceps erit per omnia & viro & fœminæ.

1 ¶ Excepta] *Hic uſque ad finem non ſunt in Capitularibus, neque apud Ivonem, qui illa citat. Magiſter verò ſententiarum habet,* niſi ob fornicationem.

C. III. ¶ *Inter patronum & libertam conſtat eſſe matrimonium legitimum.*
Item Iulius Papa.

SI *c* quis ancillam ſuam libertate donaverit, & in matrimonium ſibi ſociaverit, dubitatur *d* apud quoſdam, utrum hujuſmodi nuptiæ legitimæ eſſe videantur, an non. Nos itaque vetuſtam ambiguitatem decidentes, talia connubia legitima eſſe cenſemus *e*. Si enim ex affectu fiunt omnes nuptiæ, & nihil impium, & legibus contrarium in tali copulatione fieri poteſt, quare prædictas nuptias inhibendas exiſtimemus? *f*

2 pars. *His ita reſpondetur. Non negatur ingenuam poſſe nubere ſervo, ſed dicitur, quòd ſi neſcitur eſſe ſervilis conditionis, liberè poteſt dimitti, cùm ſervitus ejus fuerit deprehenſa. Illud autem Apoſtoli & Iulii Papæ intelligendum eſt de his, quorum conditio utrique nota eſt. Hujus autem conditio mulieri incognita erat; non ergo præmiſſis auctoritatibus cogitur manere cum illo, ſed liberum illi eſſe oſtenditur vel manere, vel diſcedere.*

C. IV. ¶ *De eo, qui ancillam duxit in uxorem, quam putabat eſſe liberam.*
Vnde in concilio apud Vermeriam, *cui interfuit Rex Pipinus, ſtatutum eſt, cap.6.*

SI *g* quis ingenuus homo uxorem ancillam alterius acceperit, & exiſtimat quòd ingenua ſit, ſi ipſa fœmina fuerit poſtea in ſervitute detecta 1, ſi eam à ſervitute redimere poteſt, faciat: ſi non poteſt, ſi voluerit, aliam accipiat. Si autem ancillam eam ſcierat & collaudaverat, prout 2 legitimam eam habeat. Similiter & mulier ingenua de ſervo alterius facere debet.

¶ *Scriptum eſt nomine totius univerſitatis Lovanienſis ad S. D. N. Gregorium XIII. extare in bibliotheca B. Trudonis librum manuſcriptum ſub hoc titulo,* Excerpta decretorum. *in quo inter alia capitula iſtius concilii apud Vermeriam habentur hoc & ſequens caput.*

1 ¶ Detecta] *Apud Magiſtrum legitur,* in ſervitutem dejecta: *apud Burchardum verò,* inſervita: *quod verbum hac eadem notione habetur lib.3. Capitularium, c.28.*

2 ¶ Prout] *In aliquot vetuſtis codicibus eſt,* Poſt ut, *itemq;*, poſtea ut, *quemadmodum & apud Burchardum & Ivonem.*

a *Iſid.34. q.1.& 2.c. in lectum.* b *2.Cor.11.* c *al. ceſſiſſe.* d *Gal.3.* e *1.Corinth.7.* f *Burch. l.9. c.18. Ivo p.8. cap.165. Pann. l.6. c.38.* g *al. daturi.*

a *Capit. l.6. c.94.* b *Sentent.4. diſtinct.36. Ivo part.8. cap.53.* c *Polyc. l.6. tit.4. Burch. l.9. c.18. Ivo p.8. c.156. Pann. l.6. cap.37.* d *al. dubitabatur.* e *al. cenſuimus.* f *alit. exiſtimaverimus.* g *4. Sent. diſt.35. Burch. l.9. c.26. Ivo p.8. c.164. Pannorm. lib.6. cap.41. & 111.*

C. V. ❡ *Non licet mulieri dimittere, quem ſciens ſervum accepit in virum.*

Item ex eodem, *c.8.* a

SI fœmina ingenua acceperit ſervum, ſciens quòd ſervus eſſet, habeat eum; quia 1 omnes unum patrem habemus in cœlis. Vna lex erit viro & fœminæ.

1 ¶ Quia omnes unum patrem h. in c.] *Verba hæc non ſunt in Capitularibus, neq; apud Ivonem part.8. c.52. ubi ipſa citat capitularia. Sunt tamen apud eundem c. 164. ubi refert ex concilio apud Vermeriam, quemadmodum nunc Gratianus.*

C. VI. ❡ *Servitutis occaſione dimitti non valet, quæ poſt controverſiam ſtatus ſe in libertatem aſſeruerit.*

Item Gregorius *lib.6. epiſt.1. ſeu cap.165. ad Fortunatum Epiſcopum.*

CVjus rei cauſa cum matre ſua huc compulſa anno præterito præſentium venerit latrix, fraternitas tua cautius *b* novit, quia *c* ſcilicet maritus ſuus veſter clericus ob hoc, quòd de ſervili fuerat conditione pulſata, à ſuo noſcitur eam removiſſe conſortio, vosq́ue hic poſitos aſſerunt promiſiſſe, ut ſi probare ſe liberam, adjuvante Domino, valuiſſet, ſuo eam vos conjugio reformaretis. Fraternitas igitur veſtra cognoſcat, quòd revelante Deo libertatis auctore, approbata ſit libera, nullaque in ea macula ſervilis inventa eſt. His ergo cognitis, ſine mora aliqua ſuo per vos eam volumus marito reſtitui, nec ulterius idem vir ejus argumenta ſibi occaſionis *d* exquirat, quibus eam poſſit abjicere. Nam ſi à vobis (quod non credimus) minimè fuerit adimpletum, eamque recipere fortè diſtulerit, nos illud cognoſcatis cum diſtricta vindicta correcturos.

Cum dicitur e: [*ſciens illum ſervum,*] *datur intelligi, quòd ſi neſciret illum ſervum eſſe, non cogitur cum eo manere. Quia ergo hæc & perſonæ & conditionis dolum paſſa eſt, non cogitur adhærere ei, cujus fraude decepta eſt: ſi verò liberum acceperit, & ille, ut cauſam præſtet diſſidii, ſe alicujus ſervum fecerit, nec ille uxorem dimittere, nec illa ad vinculum conjugii in ſervitutem redigi poterit.*

C. VII. ❡ *Occaſione conditionis doloſè mutata, vir non diſcedat ab ea, quam libertatis tempore acceperit.*

Vnde in Triburienſi concilio.

PErlatum *f* eſt ad ſanctam ſynodum, quòd quidam ingenuus ingenuam accepit uxorem, & poſt filiorum procreationem occaſione divortii cujuſdam ſervum ſe fecit, utrum neceſſariò mulierem tenere debeat: & ſi tenuerit, utrum illa quoque ſecundùm ſecularem legem ſervituti ſubjici debeat, quæſitum eſt 1. Iudicatum eſt, uxorem minimè debere dimitti, non tamen ob Chriſti legem mulierem in ſervitutem redigi: dum ille non ex conſenſu conjugis ſe ſervum fecerit, quem liberum ipſa maritum acceperat.

1 ¶ Quæſitum eſt] *Hæ duæ voces abſunt à cæteris collectoribus præter Magiſtrum. Lex verò ſæcularis, cujus hîc mentio fit, eſt inter leges Longobardorum, ut in gloſſa dicitur.*

Quæritur etiam, ſi ſervus unius, alterius ancillam acceperit, an ſit conjugium inter eos.

a *Et Capitul. lib.5. cap. 18. 4. Sentent. ibidem. Burchard. lib.9. cap. 27. Ivo part.8. cap.52. & 35. Pannorm. lib.6. c.42.* b *al. acutius.* c *al. quam quia.*] *orig. & alio verborum ductu.* d *al. aliqua occaſione.* e *Infrà, eadem, ſi fœmina. Sentent. ibidem.* f *Sentent. 4. diſtinct.36. Burch. lib.9. cap.75. Ivo p.8. c.212. Pann. lib.6. cap.99.*

C. VIII. ❡ *Legitima ſervorum conjugia ſua auctoritate Domini non dirimant.*

De his ita ſtatutum eſt, in Concilio Cabilonenſi II. a *cap.30.*

DIctum eſt nobis, quòd quidam legitima ſervorum conjugia *b* poteſtativa quadam præſumptione dirimant, non attendentes illud Evangelicum *c*. [Quod Deus conjunxit, homo non ſeparet.] Vnde nobis [illegible] ſum eſt, ut conjugia ſervorum non dirimantur, [illegible] diverſos Dominos habeant, ſed in uno conjugio permanentes, Dominis ſerviant ſuis. Et hoc in illis obſervandum eſt, ubi legalis conjunctio fuit, & per volunta[illegible] Dominorum.

CAVSA XXX.

Q*Vidam populorum frequentia impeditus, filium de baptiſmate ſuſcepit, dum crederet* [illegible] *ſuſcipere: uxor autem ejus, dum alienum* [illegible] *ſcipere proprium, ſuſcepit alienum: quem* [illegible] *ptavit ſibi in filium, & ex uxore ſibi filiam* [illegible] *quam filio ſuo adoptivo, ſpirituali uxoris, dum uterq;* [illegible] *lis, tradidit. Poſt triennium uxor moritur, & compater* [illegible] *lictam compatris uxoris ſuæ vir clam ſibi deſponſavit:* [illegible] *lum temporis effluxit, & alius eam duxit in uxorem.*

1 *Quæritur primum, an uxori ſuæ debitum reddere valeat,* [illegible] *proprium filium de ſacro baptiſmate ſuſcepit.*

2 *Secundò, an ſponſalia contrahantur inter infantes.*

3 *Tertiò, an ſpirituales, vel adoptivi filii naturalibus* [illegible] *leant.*

4 *Quartò, an uxorem compatris uxoris ſuæ alicui* [illegible]

5 *Quintò, an clandeſtina deſponſatio manifeſtæ præjudicet.*

QVÆSTIO I.

Q*Vod autem proprium filium in ſpiritualem* [illegible] *rens, uxori ſuæ debitum reddere non valeat,* [illegible] *auctoritate probatur. Nulla enim auctoritate* [illegible] *tur, ut quis commatri ſuæ carnaliter copuletur.* [illegible] *rem ſuam ſibi commatrem effecit: non ergo illi ulterius* [illegible] *copulari poterit.*

C. I. ❡ *Separentur viri ab uxoribus, qui* [illegible] *caſu natos proprios coram Epiſcopo tenent.*

Hinc Deusdedit *ſanctæ Romanæ eccleſiæ Epiſcopus, ſcribit Gordiano Hiſpalenſis* 1 *eccleſiæ Epiſcopo, & fratri chariſſimo.*

PErvenit *d* ad nos Diaconus veſter, ſanctitatis [illegible] epiſtolam deferens, quòd quidam viri & [illegible] præterito ſabbatho paſchali die præ magno populi [illegible] incurſu neſcientes proprios filios ſuſcepiſſent [illegible] cro ſancto. Cupis ergo ſcire, ſi pro tali accidenti [illegible] ne debeant viri ac mulieres ad proprium [illegible] an non. Nos verò mœſti ex hac re inquiſivimus [illegible] rum Patrum noſtrorum dicta. Invenimus autem [illegible] vis hujus Apoſtolicæ ſedis, jam talia contigiſſe [illegible] ſiis Iſauriæ, Epheſiorum, ſimulq; Hieroſolymæ [illegible] civitatum 2. Epiſcopis etiam earum civitatum [illegible]

a *Et in Capit. adjectis, cap.55. Sent. ibid. B. Burch. l.9.* [illegible] *Ivo p.16. c.335. & part.8. c.167. Pann. l.6. c.40.* b [illegible] c *Matth.19.* d *Sent.4. diſt.42. Polyc. l.6. tit.4.* [illegible] *cap.29. Burch. lib.17. cap.44. Ivo part.1. cap.35.* [illegible] *cap.127.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN